

Miljöprogram

Ronneby kommun

2017-2020

Fastställd 2017-02-21

KF 2017§ 194

Ronneby ska bli Sveriges första hållbara kommun!

Miljöprogram för Ronneby kommun 2017-2020

I Ronneby är vi bra på miljö- och klimatarbete! Vi har höga ambitioner och har som mål att bli Sveriges första hållbara kommun! Vi börjar inte vårt arbete från noll utan har i flera år gjort kraftfulla satsningar på det strategiska miljö- och klimatarbetet. Genom systematiskt arbete med tydliga mål som kontinuerligt följs upp i kommunens alla verksamheter genomför vi våra intentioner. Dessutom har vårt arbete med Cradle to Cradle[®] och satsning på cirkulär ekonomi gjort Ronneby kommun både nationellt och internationellt erkänd.

Miljöprogrammets fokus ligger i den ekologiska aspekten av hållbarhetsbegreppets tre delar och tar ansvar för den delen av kommunens hållbarhetsarbete. Ekosystemtjänsterna¹ ska främjas och den samhällsekonomiska aspekten av långsiktigt miljöarbete ska lyftas. I programmet visar vi på 5 fokusområden som ska leda oss på resan mot en hållbar kommun. Varje fokusområde har därefter övergripande målsättningar som sedan bryts ned med tydliga och tidsatta mål som är kopplade till mätbara indikatorer. Primär målgrupp för miljöprogrammet är politiker och tjänstepersoner inom Ronneby kommuns organisation. Ronneby kommun har dock även stora möjligheter att påverka bland annat genom sin roll som tillsynsmyndighet, upphandlare, planerare samt ägare och förvaltare av mark, fastigheter och infrastruktur. Förhoppningen är att miljöprogrammet också kan fungera som inspiration för både näringsliv och Ronnebybor.

I Ronneby vet vi att förändring inte bara är möjligt utan också nödvändig. Hållbarhetsfrågorna kan inte vänta och därför har vi satsat på det övergripande strategiska miljöarbetet och använder oss inom kommunen av Cradle to Cradle[®] och cirkulär ekonomi för att kunna skapa en hållbar kommun. Dock nöjer vi oss inte bara med goda exempel utan har vår målsättning klar: Vi skall bli Sveriges första hållbara kommun!

Vi måste fortsätta satsa både ekonomiska och personella resurser på att pröva nya lösningar och tekniker så att Ronneby kan utvecklas. För att vi snabbt ska komma framåt i arbetet är det nödvändigt att alla drar åt samma håll samtidigt. Miljöprogrammet ger en gemensam målbild för alla som arbetar med framtidens Ronneby, både inom Ronneby som organisation och geografiskt område.

¹ Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster från naturens system som bidrar till vårt välbefinnande. För mer info. Gå in på naturvårdsverkets hemsida.

Från ord till handling

Hela Ronneby kommun som organisation har ett gemensamt ansvar för att de mål som ställs upp i miljöprogrammet blir verklighet. Samarbetet mellan nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag ska utvecklas så att arbetet sker på ett strategiskt och systematiskt sätt. Genom en arbetsgrupp bestående av representanter från förvaltningar och bolag ska arbetet med miljöprogrammet förverkligas och utvecklas. För att miljöarbetet ska bli framgångsrikt krävs också att Ronnebyborna blir än mer delaktiga.

Varje nämnd och styrelse har ansvar för att uppfylla de delar av de övergripande miljömålen som berör den egna verksamheten. Varje förvaltning och bolag ska årligen redovisa vilka åtgärder/aktiviteter som genomförts enligt miljöprogrammet. Kommunens miljösamordnare sammanställer och redovisar ett miljöbokslut i samband med kommunens ekonomiska bokslut. Miljöbokslutet ska även årligen presenteras för allmänheten.

Kommunstyrelsen har en ledande roll, med kommunens **Miljö- och energiråd** som stödjande och samordnande funktion, i arbetet med att genomföra miljöprogrammet.

Miljömålen koppling till andra styrdokument

De lokala miljömålen är bland annat kopplade till styrdokumentet:

- Nationella miljömål
- Regionala åtgärdsprogrammet för miljömål
- Klimat- och energistrategi för Blekinge län
- Klimat- och energistrategi för Ronneby kommun
- Borgmästaravtalet
- Sveriges Ekokommuner
- Samverkansplan för biosfärsområdet Blekinge Arkipelag
- Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för Södra Östersjön
- Blekinge strategin "Attraktiva Blekinge 2014-2020"
- Europa 2020 strategin; "Smart och hållbar tillväxt för alla"
- EU:s strategi för Östersjöområdet; "Rädda Havet"
- Globala hållbarhetsmålen Agenda 2030

Fokusområden

Nationella miljö kvalitetsmål	Fokusområden
Begränsad klimatpåverkan	Klimat
Giftfri miljö Skyddande ozon skikt	Giftfri miljö
God bebyggd miljö Frisk luft Säker strålmiljö	Hållbar bebyggelseutveckling
Levande sjöar och vattendrag Ingen övergödning Grundvatten av god kvalitet Bara naturlig försurning Hav i balans och levande kust och skärgård	Friskt vatten
Myllrande våtmarker Levande skogar Ett rikt odlingslandskap Ett rikt växt- och djurliv	Biologisk mångfald

Klimat

Nationella miljö kvalitetsmål som ingår:

Begränsad klimatpåverkan

Övergripande målsättning

*Ronneby kommun som organisation ska vara fossilbränslefritt år 2025
Ronneby kommun som geografiskt område ska vara fossilbränslefritt
år 2030*

*I Ronneby kommun som geografiskt område sker inga nettoutsläpp av
växthusgaser år 2035*

Prioriterade områden

Effektiv användning av energi i byggnader

Energianvändningen per kvadratmeter ska sänkas. Detta kan göras genom effektivare användning av den energi som nyttjas.

Förnybar energi

Användandet av fossil energi ska fasas ut och ersättas med förnybara energikällor inom alla sektorer.

Minskade klimatpåverkande utsläpp från transporter

För att minska utsläppen från transporter ska vi minska det totala energibehovet i transportsektorn. I den kommunala organisationen ska alla fordon/arbetsredskap drivas med biogas, el² eller andra förnybara bränslen. Kommunen ska också verka för en ökad produktion av biodrivmedel samt en infrastruktur för att tanka dessa bränslen. Fler resor i kommunen ska ske till fots, med cykel eller med kollektivtrafik.

Klimatsmart mat

Klimatsmarta och näringsriktiga råvaror/produkter ska prioriteras vid upphandling och tillagning av måltider i våra kommunala verksamheter. Närproducerade varor ska prioriteras. Matsvinnet ska minska i de kommunala restaurangerna.

Hållbar konsumtion

Vid upphandling ska vi ställa krav på egenskaper/funktion, materialeffektivitet³, klimatpåverkan och kemikalieanvändning. Genom att ställa miljökrav och sociala krav vid upphandling så kan vi stimulera marknaden att utveckla och erbjuda mer miljöanpassade varor, produkter och tjänster. Kommunen ska också verka för att underlätta för privatpersoner att välja hållbara alternativ. Hållbar konsumtion leder också till minskat hushållsavfall.

² 100 % förnybar el.

³ Materialeffektivitet innebär att en tjänst eller produkt produceras med mindre råvarumängd och naturresurser så att de skadliga konsekvenserna för miljön minskar under produktens eller tjänstens hela livscykel.

Mål

Effektiv användning av energi i byggnader

1. Energianvändningen per kvadratmeter för driften av kommunala lokaler ska minska med 25 % till 2020 (referensår 2009).
2. Energianvändningen per kvadratmeter för driften av kommunala lokaler ska minska med 50 % 2050 (referensår 2009).
3. Minska energiförbrukningen per m² med 1 % årligen i Ronnebyhus bostäder, Klimatindexreglerat.

Förnybar energi

4. 100 % förnybar energi i kommunala lokaler och bostäder⁴ senast 2020.

Minskade utsläpp från transporter

5. Klimatpåverkande utsläpp från fossila källor i kommunkoncernens transportsektor ska minska med 75 % till 2020 (referensvärde 2009).
6. Klimatpåverkande utsläpp från fossila källor i kommunkoncernens transportsektor ska minska med 100 % till 2025 (referensvärde 2009).

Klimatsmart mat

7. Vid tillagning av måltider i den egna verksamheten ska genom val av råvaror/produkter klimatbelastningen minska med 20 % till 2020 (referensvärde 2017).
8. Vid tillagning av måltider i den egna verksamheten ska genom val av råvaror/produkter klimatbelastningen minska med 50 % till 2030 (referensvärde 2017).
9. Matsvinnet⁵ ska minska inom kommunala skolrestauranger med 20 % till 2020 (referensvärde 2017).
10. Matsvinnet⁵ ska minska inom kommunala skolrestauranger med 50 % till 2030 (referensvärde 2017).

Hållbar konsumtion

11. Totala mängden hushållsavfall ska minska 2 % till år 2020 (Referensår 2015)
12. Totala mängden hushållsavfall ska minska 5 % till år 2025 (Referensår 2015)

Indikatorer

1-3)	Energianvändningen/ kvadratmeter Atemp (MWh/m ²)
4)	Andel förnybar och återvunnen energi i kommunala lokaler (%) ⁶
5-6)	Koldioxidutsläpp från tjänsteresor (ton/årsarbetare) ⁶
7-8)	Klimatbelastning från måltider inom kommunens verksamheter
kg CO ₂ ekvivalenter/måltid
9-10)	Matsvinn (g/portion lunch i kommunala skolrestauranger)
11-12)	Totala mängden hushållsavfall (kg/pers) ⁶

⁴ Exklusive hyresgästens förbrukning

⁵ Serveringssvinn och tallrikssvinn

⁶ Sveriges ekokommuners gröna nyckeltal

Övergripande indikatorer

- A. Antal resor med kollektivtrafiken (resor/inv)⁶
- B. Förnybara bränslen i kollektivtrafiken (%)⁶
- C. Koldioxidutsläpp från industrin (ton/inv)⁶
- D. Koldioxidutsläpp övriga sektorer (ton/inv)⁶
- E. Klimatpåverkande utsläpp i koldioxidekvivalenter⁷ och fördelade på samhällssektorer.
- F. Miljöcertifierade skolor (%)⁶
- G. Energi från tjänsteresor (kWh/årsarbetare)⁶

⁷ Koldioxid, metan, dikväveoxid och sex fluorerade gaser är medräknade i utsläppsmängden.

Giftfri miljö

Nationella miljö kvalitetsmål som ingår:

Giftfri miljö
Skyddande ozonskikt

Övergripande målsättning

I Ronneby kommun⁸ ska miljön vara hälsosam och ingen ska exponeras för ämnen i en nivå att det kan vara skadligt.

Prioriterade områden

Minskad användning av miljö- och hälsofarliga ämnen

Vi ska aktivt arbeta för att minska Ronnebybornas exponering för skadliga ämnen. I den kommunala organisationen ska vi ha kontroll på vår kemikalieanvändning och minska användning av kemikalier. Farliga ämnen ska fasas ut. När vi bygger om eller bygger nya fastigheter ska krav på innehåll av miljö- och hälsofarliga ämnen ställas på byggmaterial och inredningsdetaljer. Särskilt där barn vistas ska giftigt material/produkter rensas bort. Ronnebybornas medvetenhet om farliga kemikalier ska öka.

Minskad spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen

För att minska spridning av miljö- och hälsofarliga kemikalier ska vi bygga ut dagvattenreningen enligt den dagvattenpolicy som är antagen. Genom ett aktivt uppströmsarbete ska flödet av farliga kemikalier och föroreningar stoppas vid källan så att ämnena inte når reningsverket. På så vis möjliggörs att växtnäringssämnen i slammet kan återföras till åkermarken. Kommun ska arbeta för att införa läkemedelsrening i kommunens reningsverk. Vi ska bidra till att skyddszoner längs våra vattendrag upprättas/bibehålls.

Mål

Minskad användning av miljö- och hälsofarliga ämnen

1. Vid nybyggnationer ska 100 % av byggmaterialen uppfylla nivå A och B i kvalitetsanvisning enligt materialdatabasen som kommunen använder till 2020
2. Vid större ombyggnationer ska 100 % av byggmaterialen uppfylla nivå A och B i kvalitetsanvisning enligt materialdatabasen som kommunen använder till 2020
3. Vid mindre ombyggnationer ska 70 % av inköpt byggmaterial uppfylla nivå A och B i kvalitetsanvisning enligt materialdatabasen som kommunen använder till 2020
4. 100 % av kommunala förskolorna ska rensat ut giftigt material⁹ till år 2020. (Referensår 2016)
5. Kostnadsandel ekologiska livsmedel inom kommunens organisation ska öka till 50 % 2020.

⁸ Som geografiskt område

⁹ Enligt Handlingsplan för giftfria förskolor i Ronneby kommun

Indikatorer

- 1.Andelen A och B material vid nybyggnation (%)
- 2.Andelen A och B material vid större ombyggnation (%)
- 3.Andelen A och B material vid mindre ombyggnationer (%)
- 4.Andel kommunala förskolor som har rensat bort giftigt material⁷ (%)
- 5.Kostnadsandel ekologiska livsmedel (%)⁶

Övergripande indikator

- A. Andelen ekologisk odling (%)⁵
- B. Tungmetallhalter(bly, kadmium, kvicksilver) i avloppsslam (mg/kg Ts)⁶

Hållbar bebyggelseutveckling

Nationella miljö kvalitetsmål som ingår:

God bebyggd miljö
Frisk luft
Säker strålmiljö

Övergripande målsättning

Ronneby kommun⁸ ska ha en långsiktig hållbar bebyggd miljö där luften är ren och strålmiljön säker.

Prioriterade områden

Hållbar bebyggelsestruktur

De som bor i Ronneby kommun ska ha tillgång till ett boende som bidrar till att de mår bra och känner trygghet. Det är önskvärt att arbeta aktivt med att främja ekosystemtjänster¹. I nära anslutning till bostäder ska det finnas grönytor så att alla som vill kan vistas utomhus i hälsosamma och inspirerande miljöer. Det ska vara enkelt för Ronnebyborna att sortera sitt avfall i rätt fraktioner. Gång- och cykelvägar ska byggas ut och användning av bilpooler och kollektivtrafik stimuleras. De kulturhistoriska värdena ska bevaras och utvecklas.

Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Säker strålmiljö

Vid planering av bostäder och verksamheter ska säker strålmiljö beaktas. Vi ska säkerställa att radonhalten i inomhusluften understiger uppsatta rikt- och gränsvärde samt att förskolor och skolor har tillgång till skugga för att förebygga hudcancer.

Mål

Hållbar bebyggelsestruktur

1. Gång- och cykelvägar ska till år 2020 byggas ut på ett sätt som gör det lättillgängligt¹⁰ att använda.
2. Materialåtervunnit/totala mängden hushållsavfall ska öka med 5 % till år 2020 (Referensår 2015)
3. Materialåtervunnit/totala mängden hushållsavfall ska öka med 15 % till år 2025 (Referensår 2015)

Frisk luft

4. Gränsvärdesnormer för utomhusluft ska understigas.

Säker strålmiljö

5. Kommunens bostäder och lokaler¹¹ har en radonhalt¹² som understiger rikt- och gränsvärde 200Bq/m³, år 2020.
6. Alla skolor och förskolor ska ha tillgång till skugga på skolgården

¹⁰ Ett sammanhållande nätverk och öka säkerheten genom att separera gång- och cykelvägar där så är möjligt.

¹¹ Där människor stadigvarande vistas.

¹² Mätning inte äldre än 10 år.

Indikatorer

1. Antalet km gång- och cykelvägar
- 2-3. Materialåtervunnit/totala mängden hushållsavfall (%)
4. Antal uppmätta värden som överstiger gränsvärdesnormer för utomhusluft.
- 5a. Andelen kommunala bostäder och lokaler där radonmätning, inte äldre än 10 år, bekräftat att radonhalten är lägre än 200 Bq/m³.
- 5b. Andel förskolor och skolor där radonmätning, inte äldre än 10 år, bekräftat att radonhalten är lägre än 200 Bq/m³.
6. Andel skolor och förskolor som har tillgång till skugga på skolgården.

Övergripande indikatorer

- A. Körsträcka med bil (km)/person
Körsträcka med bil (km)/bil
- B. Andel av kommunens befolkning som har tillgång till grönområde inom 300m
- C. Antal hudcancerfall i Ronneby kommun

Friskt vatten

Nationella miljö kvalitetsmål som ingår:

Ingen Övergödning
Levande sjöar och vattendrag
Grundvatten av god kvalitet
Bara naturlig försurning
Hav i balans
Levande kust och skärgård

Övergripande målsättning

I Ronneby kommun⁸ är våra vatten¹³ skyddade och brukas på ett hållbart sätt

Prioriterade områden

Hållbar och trygg vattenförsörjning

Yt- och grundvatten som kan ha betydelse för framtida dricksvattenförsörjning ska kartläggas och ha ett långsiktigt skydd. Samtliga allmänna vattentäkter ska ha vattenskyddsområden med uppdaterade skyddsföreskrifter.

Minskad övergödning

Utsläpp av näringsämnen från enskilda avlopp och kommunala reningsverk ska minska. För att minska läckage av näringsämnen från mark behövs fler våtmarker och skydds zoner utmed vattendrag.

God status i hav, sjöar och vattendrag

Vattenfrågorna – såväl ytvatten som grundvatten har ett mycket stort mellankommunalt intresse. Ett långsiktigt arbete med vattenfrågorna måste ske i samverkan med berörda kommuner och instanser. För att förbättra statusen i hav, sjöar och vattendrag ska vi bidra till att fler våtmarker samt skydds zoner skapas utmed vattendrag. Vattendragen ska vara fria från vandringshinder¹⁴ eller försedda med faunapassager¹⁵.

Mål

Hållbar och trygg vattenförsörjning

1. Vattenförsörjningen i Ronneby kommun är långsiktigt tryggad avseende kvalitet och kvantitet senast år 2020.

Minskad övergödning

2. Tillförsel av kväve och fosfor till kusten ska minska 2 %¹⁶ till år 2030. Referensår 2014.

God status i hav, sjöar och vattendrag

3. Miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppfyllas och alla vattenförekomster i kommunen ska ha god status¹⁷ senast år 2027.

¹³ Grundvatten, ytvatten, vattendrag, sjöar, östersjön

¹⁴ Vandringshinder är hinder som stänger olika djurarter ute från dess naturliga livs-, lek- och uppväxtområden.

¹⁵ En faunapassage är en möjlighet för djur att passera över, under eller förbi ett hinder i vattendraget.

¹⁶ Åtgärder tar lång tid innan de syns i mätvärde

¹⁷ God status innebär god ekologisk- och vattenkemisk status

Indikatorer

1. Vattenförsörjningsplan framtagna samt fastställda vattenskyddsområden med föreskrifter.
- 2a. Tillförsel av kväve till Östersjön (ton/år)
- 2b. Tillförsel av fosfor till Östersjön (ton/år)
3. Antal sjöar och vattendrag samt kustområden med god status.

Övergripande indikator

- A. Vattenförbrukning/hushåll (m³)

Biologisk mångfald

Nationella miljö kvalitetsmål som ingår:

Levande skogar
Myllrande våtmarker
Ett rikt odlingslandskap
Ett rikt växt och djurliv

Övergripande målsättning

I Ronneby kommun⁸ brukar vi markskiktet på ett hållbart sätt och skyddar djur- och växtliv

Prioriterade områden

Bevara värdefull natur

Vi tar stor hänsyn till miljöer med biologisk mångfald när vi upprättar planer, ger tillstånd eller lov. Särskilt värdefulla naturmiljöer som hagmarker, sandmarker, grunda havsvikar med flera ska ha ett långsiktigt skydd och skötas så att naturvärdena utvecklas.

Utveckla miljöer med hög biologisk mångfald

För att stärka den biologiska mångfalden ska vi se till att miljöer med höga värden restaureras och återskapas i skogs- och odlingslandskap men också i sjöar, vattendrag och kustområden. Särskilt ansvar ska vi ta för kommunens ansvarsarter¹⁷. Den tätortsnära naturen ska planeras och utvecklas så att den biologiska mångfalden gynnas.

Mål

Bevara värdefull natur

1. Av kommunens totalarea ska 8 % vara skyddad år 2020.

Utveckla miljöer med hög biologisk mångfald

2. Minst tre projekt ska genomföras till och med 2020 för att gynna hotade arters livsmiljöer.

Indikatorer

1. Andel skyddad natur (%)⁶
2. Antal genomförda projekt

Övergripande indikator

- A. Andel Miljöcertifierat skogsbruk (FSC)⁶